

รูปแบบการสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาตามแนวพระราชปรีชาญาณ (บุญเรือง สารโท)

STYLE BUILDING CONFIDENCE IN BUDDHISM FOLLOW THE PHRA RAJPARIYATYAKORN (BOONRUEANG SĀRATO)

พระเวปุลละ เวปุลโล (แสงสว่าง)* แม่ชีกฤษณา รักษาโฉม** สมิตธิพล เนตรนิมิตร***

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร โดยศึกษาข้อมูลเอกสาร สิ่งตีพิมพ์ และสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ประการคือ (1) เพื่อศึกษาศรัทธาในพระพุทธศาสนา (2) เพื่อศึกษาปฏิบัติทางของพระราชปรีชาญาณ (บุญเรือง สารโท) (3) เพื่อศึกษารูปแบบการสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาตามแนวพระราชปรีชาญาณ (บุญเรือง สารโท) จากการศึกษาพบว่า วิธีการสร้างศรัทธาในครั้งพุทธกาล พระพุทธเจ้าทรงใช้วิธีการสร้างศรัทธาแบบประยุกต์เข้ากับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ทางสังคม จารีตประเพณีในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกันมากมาย เช่น ทรงใช้อุบายในการเลือกบุคคล รอโอกาสเป็นต้น เพื่อสร้างความสุขแก่สิ่งมีชีวิตทั้งหลาย เพื่อความสุขแก่คนเป็นอันมาก เพื่ออนุเคราะห์ต่อชาวโลก พระพุทธเจ้าทรงมีพระสงฆ์สาวกส่วนใหญ่เป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ และยึดมั่นในคุณธรรม จึงสามารถสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาได้ ทำให้พระพุทธศาสนาเจริญมาถึงยุคปัจจุบัน

พระราชปรีชาญาณ (บุญเรือง สารโท) ท่านมีปฏิปทาที่น่าสนใจและเป็นปูชนียของพระสงฆ์ชาวจังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดใกล้เคียง มีคุณธรรมจริยธรรมทำตามหน้าที่ของพระสงฆ์ ในการอนุเคราะห์ปวงประชาชนด้วยน้ำใจไมตรี ได้บำเพ็ญประโยชน์ไว้หลายอย่างเช่น การศาสนศึกษา การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์ นอกจากนี้ท่านมีรูปแบบการสร้างศรัทธา โดยการยกอุทาหรณ์จากประสบการณ์โดยตรง การเล่านิทาน การเปรียบเทียบด้วยอุปมา การใช้วิธียกตัวอย่าง การใช้ภาษาที่เหมาะสมกับผู้ประพฤติปฏิบัติธรรม ซึ่งเป็นรูปแบบที่ท่านได้ใช้จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของท่านที่มีความสอดคล้องกับพุทธวิธีในการสอนที่สืบทอดกันมาอย่างแท้จริง ที่สามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: รูปแบบ, การสร้างศรัทธา

* หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

** สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

*** สาขาพระไตรปิฎกศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ABSTRACT

The article researches this , be documentary research studied information document data, publication, and interviewing who concerned, the researcher has studied and follow 3 objective ; (1) to study a faith principle in the Buddhism, (2) to study the practice mode of Phra Rajpariyatyakorn (**Boonrueang Sārato**), (3) to study the format faith in the Buddhism follows Phrarajpariyatyakorn (**Boonrueang Sārato**),

The result revealed that, in Buddha's lifetime the way to created the faith, Buddha created the applied faith suitable for geographical environment, the historical society, and each different local tradition, such as to maneuver in choosing the party, wait for opportunity etc., in order to create happiness for all being, for mass people, for helping the world. Buddha has disciple priest as the main strength to create the faith in the Buddhism, the majority of the Buddhist disciple priests are good practice, and adherence to moral gained practices, then can efficiently create faith in the Buddhism, Buddhism has widespread until now.

Phrarajpariyatyakorn (**Boonrueang Sārato**) have mode of interesting practices, who a Buddhist theology and abbot in northeast of Thailand, especially in Ubon Ratchathani and close provinces. He had the complete property in creating faith with the sacrifice etc., Furthermore, be profoundly omniscient what he teach, manifest the format and approach to teaching with the good model, give an advise and teach others on omniscient virtue morality as his duty in the Buddhist priest, help all the people from doing wrong, doing good with friendship and sympathy, construction and renovation of temples, education aids, public aids.

Besides, he have building format believes in lifting instance from the experience directly your, tale narration, the comparison with compare, using way exemplifies, using language that is appropriate person behave to practice the dharma, which, be the format has that you uses to become to your identity is that has the accordance and way Buddha in the instruction that inherit come to actually, at can lead seize apply in the way of life well.

Keywords: Style, Building Confidence, The Virtue Comes To Minister And Style
Building Confidence In Buddhism Follow The Phra Rajpariyatyakorn
(Boonrueang Sārato)

1. บทนำ

วิถีชีวิตของคนไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือคืออิสานกับพระพุทธศาสนานับว่า มีความเกี่ยวข้องผูกพันกันและกันมาโดยตลอดอย่างแนบแน่นทุกยุคทุกสมัย ดังจะเห็นได้จากบทบาทของพระพุทธศาสนาที่มีต่อการอบรมสั่งสอนศีลธรรมจริยธรรมสั่งมาปฏิบัติพัฒนากล่อมเกลাজิตใจ ในทางประวัติศาสตร์ของชาวไทยเรานั้น (วิชฌ์ เครื่องาม, 2545) ถือได้ว่ามีพระพุทธศาสนามาโดยตลอด ในด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนไทยได้ผูกพันกับหลักความเชื่อเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง (พระอนุสรณ์ กิตติวโน, 2556) มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตคนไทยทุกด้าน (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, 2556) ได้หล่อหลอมอุปนิสัยให้เกิดความรักสามัคคีมีความช่วยเหลือกันและกัน ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน การที่พระพุทธศาสนาได้ให้ทุกสิ่งทุกอย่างแก่ชาวไทยพุทธนั้น เปรียบเหมือนพระอาทิตย์ที่ส่องแสงเงินแสงทองแผ่ออกไปทั่วสารทิศเพื่อให้แสงสว่างในการดำเนินชีวิตของคนทั้งหลาย ในด้านคุณธรรมจริยาสัมมาปฏิบัติ พระสงฆ์อยู่ในฐานะเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ โดยมีวัดเป็นจุดศูนย์กลางของการเรียนรู้ มีหน้าที่อนุเคราะห์พุทธศาสนิกชนมีการห้ามไม่ให้ทำชั่ว ให้ทำความดี มีน้ำใจไมตรี เทศนาธรรม น้อมนำปฏิบัติ และชี้ทางสวรรค์ให้ (พระครูโสภาธรรมพิทักษ์, 2555) การสอนหลักความจริงของโลกและทางธรรม เพื่อไปสู่ความสงบสุขในชีวิต มีความสามัคคีในสังคม

พระราชปรีชิตยากร (บุญเรือง สารโท) อดีตเจ้าอาวาสวัดพิชโสภาราม รองเจ้าคณะอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ได้ตามประเพณีปฏิบัติตามปฏิปาทอดมการณที่ได้แบบอย่างมาจากพระพุทธเจ้าและเหล่าอริยสาวก ที่ได้เคยประพฤติปฏิบัติกันมา สมดังพุทธดำรัสตอนหนึ่งมีใจความว่า “พวกเธอจงเที่ยวไป เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูล และความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์” จากพุทธดำรัสนี้เอง เป็นเครื่องบ่งชี้ให้เราทราบชัดว่า บทบาทความสำคัญของพระศาสนาคือการสร้างศรัทธาให้เกิดในพระพุทธศาสนา เพื่อให้เป็นประโยชน์และเกิดความสงบสุขร่มเย็นแก่ชาวโลก (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2540) เพื่อเป็นคติสอนใจชาวพุทธ เป็นการสร้างศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชนคนดีทั้งหลายที่ยังไม่ศรัทธาให้เกิดศรัทธาและที่ศรัทธาอยู่แล้วให้มีความมั่นคง เพราะเป็นพระสงฆ์ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญชำนาญในกรรมฐานการปฏิบัติสมถะและวิปัสสนากรรมฐานเป็นอย่างดี มีวาทีในการแสดงพระธรรมเทศนา และมีปฏิปทาในด้านการเสียสละเป็นเลิศมีความเมตตาการุณต่อสรรพสัตว์ มีศีลาจารวัตรข้อปฏิบัติที่ดงามตามหลักธรรมวินัย กล่าวได้ว่าท่านมีความรู้พอเพียง มีเสียงกังวาน มีปฏิภาณว่องไว จิตใจสะอาด มารยาทเรียบร้อย (วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร, 2543) เป็นพระนักพัฒนาตัวอย่างที่ดี มีบทบาทมากมายกลายเป็นที่ยอมรับของคณะสงฆ์และพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย เพราะมีความโดดเด่นเป็นอัตลักษณ์ในการสร้างศรัทธา สามารถประกาศพุทธธรรมได้อย่างถูกต้องตามพุทธวิธีการสอนของพระพุทธองค์กล่าวคือ มีความแจ่มแจ้ง มีแรงจูงใจ ทำให้รู้แจ้ง และอาจหาญ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2549) และยังเปิดโอกาสการศึกษาด้านพระปริยัติธรรมแผนกบาลี-นักธรรม ซึ่งเป็นสถานการศึกษาที่สร้างชื่อเสียงโด่งดังเพราะมีผลสอบนักธรรมตรีโท เอก และ ป.ธ.1-2 – ป.ธ. 9 ได้เป็นจำนวนมากในระยะเวลาอันรวดเร็วทำให้ได้รับการยกย่อง

เพราะมองเห็นว่า การศึกษาพระปริยัติธรรมนั้นมีประโยชน์ต่อวงการพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมอายุพระพุทธศาสนาและรูปแบบของการเรียนรู้ในทางพระพุทธศาสนา เพื่อไม่ให้ล้าหลัง

นอกจากนี้ท่านได้กล่าวไว้ว่า อยากเป็นตัวอย่างในการสร้างศรัทธาให้แก่พระเถรอุบาสกอุบาสิกาในวัด บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัดได้เห็นว่า การสร้างศรัทธาเป็นเรื่องสำคัญ เพราะปัจจุบันสังคมมาความเจริญอย่างรวดเร็วเป็นอย่างมาก ในเรื่องของเทคโนโลยีและการสื่อสาร ที่ไร้พรมแดน เป็นความก้าวหน้าทางด้านวัตถุ ทำให้การติดต่อสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย การบริโภคสิ่งต่างๆ ตามที่ตนต้องการและแสวงหา เช่น การมีร่างกายแข็งแรง มีความอบอุ่น และได้รับความสำเร็จสูงสุดในชีวิตหน้าที่การงาน (แสง จันทร์งาม, 2542) ดังจะพบปัญหาในสังคมยุคนี้ ที่สร้างความเดือดร้อนอย่างมากในสังคมไทยโดยทั่วกัน ไม่น้อยไปกว่าปัญหาด้านอื่นๆ คือ สังคมมีความเจริญทางวัตถุมากเกินไป ทำให้จิตใจเสื่อมลง เพราะความยึดมั่นในค่านิยมทางวัตถุ ที่เรียกว่า คนยุคนี้ถูกครอบงำแล้วด้วยค่านิยมทางวัตถุ (พุทธทาสภิกขุ, 2542) เพราะให้ความสำคัญในวัตถุสิ่งของของอุปโภคบริโภคมากกว่าการศึกษาเพื่อพัฒนาจิตใจ จึงทำให้ขาดคุณธรรมจริยธรรมสัมมาปฏิบัติ เมื่อวัตถุเปลี่ยนแปลงไปทำให้เกิดความทุกข์เดือดร้อนขึ้นมาในใจ (แสง จันทร์งาม, 2544) เมื่อเกิดภาวะที่รุนแรงขึ้นก็จะทำให้มีการทำร้ายและเข่นฆ่ากัน เพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ตนต้องการ (วัชรระ งามจิตรเจริญ, 2552) ในกรณีเหล่านี้ทำให้พระเถรจะต้องเรียนรู้ปัญหาแล้วนำเอาหลักธรรมมาบูรณาการควบคู่ไปด้วย เพื่อที่จะได้เป็นการสร้างเสริมศรัทธาในทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะเจ้าอาวาส ในอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ได้มีความรู้ความเข้าใจในพระพุทธศาสนา สามารถที่จะเอามาประพจน์ปฏิบัติในชีวิต การงานของตนได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดความสงบสุขอย่างยั่งยืนถาวร เพราะว่าการศึกษาเล่าเรียนแล้วได้น้อมนำมาสู่การประพจน์ปฏิบัตินั้นเป็นสิ่งที่ดี ผู้รู้สรรเสริญยกย่องว่า เป็นผู้เลิศกว่าผู้ใดในโลกนี้ (พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2550)

ด้วยเหตุผลที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องนี้ว่า เหตุใดท่านจึงมีความละเอียดลึกซึ้งทั้งปริยัติ ปฏิบัติ มีวิสัยทัศน์ เป็นแบบอย่างอันดี รู้จักหลักการครองงานบริหารคน มีกุศโลบายในการทำงาน สร้างศรัทธาทั้งเชิงรุกและเชิงรับ เพื่อประโยชน์สุขของมหาชน ได้ประพจน์ปฏิบัติตั้งมั่นอยู่ในเส้นทางศีลธรรม สามารถดึงดูดจิตใจประชาชนในยุคสมัยนี้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาศรัทธาในพระพุทธศาสนา

2.2 เพื่อศึกษาปฏิบัติของพระราชปริยัตยากร (บุญเรือง สารโท)

2.3 เพื่อศึกษารูปแบบการสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาตามแนวพระราชปริยัตยากร (บุญเรือง สารโท)

3. ขอบเขตการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้ศึกษาหลักศรัทธาและปฏิบัติของพระราชปริยัตยากร วัดพิชโสภาราม จังหวัดอุบลราชธานี และรูปแบบการสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาตามแนวพระราชปริยัตยากร (บุญเรือง สารโท)

3.2 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ได้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย พระครูสิริภาวนาภิรม เจ้าอาวาสวัดพิชโสภาราม พระครูเกษมพิชโสภณ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพิชโสภาราม พระครูปริยัตยานุการ พระมหาวิเชียร อดิเมธ พระศรีสุตาลังการ (หนูกาญจน์) เจ้าอาวาสวัดสว่างอารมณ์ เจ้าคณะอำเภอเขมราฐ พระมหาหนูสิน ฐานธมโม ผู้ช่วยเจ้าอาวาสฝ่ายปกครอง พระมหาไพฑูรย์ ขนดีสารโห้วหน้าฝ่ายปกครอง ดร. พระครูใบฎีกาคคมกฤต คมภิโร ผู้ช่วยเจ้าอาวาส พระมหาไม กิตติภทโท ผู้ช่วยเจ้าอาวาสฝ่าย พระครูภาวนากิจจาทร เจ้าอาวาสวัดบ้านเก่าบ่อ พระอาจารย์เล็ง จันทบุโม ที่ปรึกษาเจ้าอาวาส พระมหาจินดา สงฆมทโท ผู้ช่วยเจ้าอาวาส พระมหาพงษ์ศักดิ์ สิทธิเมธี เลขานุการเจ้าคณะอำเภอ วัดสว่างอารมณ์ แม่ชีสัมฤทธิ์ ถมทองคำ แม่ชีวนา ต้นจันทน์ แม่ชีปราณี คำหงษา แม่ชีจุฑามาศ เลิศรุ่งรัฐคณา แม่ชีชญาภา ศรีราชพัฒน์ นางวิไลวัลย์ มีธรรม ด.ต. ไพโรจน์ ปานกลีบ คุณณิชาพร เสนิงค์ ณ อยุธยา และนายคงปฐวี มีทิศ รวมผู้ให้สัมภาษณ์ 20 รูป/คน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยวิเคราะห์หลักและวิธีการสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาตามแนวพระราชปริยัตยากร (บุญเรือง สารโท) ดังนี้

1) แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary of Data) ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลจากพระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2539 ภาษาไทย และโดยการสัมภาษณ์ (Interview) ผู้ที่เกี่ยวข้องตั้งแต่เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพิชโสภาราม เจ้าคณะตำบลแก้งเหนือ เจ้าคณะอำเภอเขมราฐ แม่ชี และอุบาสกอุบาสิกาในพื้นที่ทำการศึกษาคือวัดพิชโสภาราม

2) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source of Data) การรวบรวมข้อมูลที่เป็นเอกสารและสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถแยกประเภทได้ดังนี้

ก) หนังสือ ได้แก่ อรรถกถา ปกรณ์วิเสส หนังสือตำรา วารสาร เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศรัทธา รวมถึงประวัติพระราชปริยัตยากร (บุญเรือง สารโท)

ข) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ เว็บไซต์ ของพระราชปริยัตยากร (บุญเรือง สารโท)

ค) รวบรวมข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะวิจัยต่อไป

5. ผลการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องนี้ ได้ศึกษาตามวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ประการ มีสาระสำคัญดังนี้

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า สัทธานี้ตามรูปของบาลี แต่ถ้าเป็นสันสกฤตมีรูปเป็นศรัทธา ซึ่งแปลว่า ความเชื่อ แบ่งออกเป็น 2 อย่าง (พระมหาภุมิชา อคฺคปญฺโญ, 2558) คือ 1) สัทธานุณสัมปยุต ความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุผล และ 2) สัทธานุณวิปยุต ความเชื่อที่ไม่ประกอบด้วยปัญญา ขาดการพิจารณาด้วยเหตุด้วยผล อนึ่ง เรียกว่า อธิโมกข์ศรัทธา การเชื่อโดย

ปราศจากสติปัญญา ศรัทธา มี 4 ตามหลักในทางพระพุทธศาสนา พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) อธิบายว่า ศรัทธาทั้งหมดเว้นตลาคตโพธิศรัทธาอย่างเดียวยุโดยใจความ ศรัทธา 3 ข้อต้น ย่อมรวมลงในข้อที่ 4 ได้ทั้งหมด ในข้อ 3 มีข้อธรรมที่มำในบาศิคล้ายกัน แต่เป็นเรื่องของญาณ หรือปัญญา ไม่ใช่เรื่องของศรัทธา เพราะกัมมัสสกตาญาณ ปัญญารู้ความที่สัตว์มีกรรมเป็นของตน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2554)

ความจริงศรัทธาในพระพุทธศาสนา ประกอบไปด้วยหลักการและวิธีการสร้างศรัทธาในครั้งพุทธกาล พระพุทธเจ้าทรงใช้วิธีการสร้างศรัทธาในลักษณะแบบประยุกต์เข้ากับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ทางสังคม จาริต ประเพณีในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน ทรงใช้ข้อบัยในการเลือกบุคคล รอโอกาสในแต่ละครั้ง จะมีลีลาการสอน 4 รูปแบบ คือ ชี้แจงให้เห็นชัด ชวนให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ รั้าใจให้อาจหาญ และ ปลอบขโลมใจให้รั้าแรง

พระพุทธเจ้าทรงมีพระสงฆ์สาวกเป็นกำลังหลักในการสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนา การสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาได้กระทำกันหลายรูปแบบ เช่น การแสดงธรรม การสนทนาธรรม การแนะนำสั่งสอน การปฏิบัติตนให้เป็นที่น่าเลื่อมใส การตอบปัญหาข้อข้องใจสงสัยเป็นต้น โดยที่พระพุทธเจ้าประธานหลัก พระสงฆ์สาวกส่วนใหญ่เป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติสมควร และยึดมั่นในคุณธรรมของผู้แสดงธรรมจึงสามารถสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ พระสงฆ์เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยปลูกฝังคุณธรรมให้เกิดขึ้นแก่คนในชุมชน โดยมีคุณสมบัติที่ปรากฏภายในภายนอกได้แก่ ด้านบุคลิกภาพรูปร่างหน้าตาและคุณธรรมของผู้สร้างศรัทธา

ปฏิปทาในการสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนานั้นต้องเลื่อมใสศรัทธาในพระรัตนตรัย การที่พระพุทธศาสนาได้อุบัติขึ้นท่ามกลางสังคมอินเดียที่มีความหลากหลายทางด้านความเชื่อ ศาสนา ลัทธิต่างๆ ที่อุบัติขึ้นก่อนพระพุทธศาสนา ตลอดจนลัทธิที่เกิดขึ้นมาภายหลัง แม้ว่าพระพุทธศาสนาจะเกิดขึ้นมาในดินแดนชมพูทวีป แต่มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากลัทธิศาสนาอื่น เพราะการปฏิรูปสังคมอินเดียเสียใหม่ คือพระพุทธศาสนาได้เสนอหลักทฤษฎีใหม่ ซึ่งหักล้างกับความเชื่อดั้งเดิมของศาสนาพราหมณ์โดยสิ้นเชิง เมื่อเป็นเช่นนั้น จึงมีปัญหาและอุปสรรคในการสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาที่เกิดขึ้นทั้งปัญหาภายใน และปัญหายาภายนอก (พระครูโสภาธรรมพิทักษ์, 2555)

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า หลักและวิธีการสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาตามแนวทางพระราชปรัยัตยากร (บุญเรือง สารโท) (พระมหามงคล มงคลโก (ไสโยธา), 2554) นั้น ท่านเป็นพระสงฆ์ที่ประชาชนให้ความเคารพนับถือและศรัทธา เพราะท่านเป็นผู้นำทางความคิดที่มีความรู้ความสามารถสร้างศรัทธาในพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาไปสู่ประชาชนได้อย่างดีเยี่ยม และท่านได้เป็นแบบอย่างของความเป็นผู้นำหลาย ด้าน ทั้งในด้านการพัฒนาชุมชนและสังคม ท่านได้เป็นต้นแบบของความดีงาม ยึดมั่นในการทำความดี มีผลงานมากในการทำประโยชน์เพื่อสังคม ทั้งการปกครอง การศาสนศึกษา การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ การสาธารณสงเคราะห์ การเผยแผ่ ด้วยคุณธรรมที่ท่านได้ยึดเป็นแนวปฏิบัติ คือ ความขยัน ซื่อสัตย์ อุดทน เสียสละ เป็นพระสงฆ์ที่ประพฤติดีปฏิบัติชอบ เป็นผู้นำทางความคิด มีจิตและวิญญาณของความเป็นนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนา มีปฏิปทาในการสร้างศรัทธาตามหลักพุทธธรรม ซึ่งมีผลงานการสร้างศรัทธาใน

พระพุทธศาสนาในลักษณะของการประยุกต์ให้เข้ากับวิทยาการสมัยใหม่ ซึ่งต้องใช้การนำเสนอแบบวิเคราะห์ในประเด็นต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังได้รู้ถึงหลักคำสอนที่ทางพระพุทธศาสนาummมองที่แตกต่าง ผ่านออกมาในลักษณะการสอนสมถะและวิปัสสนากรรมฐาน การแสดงพระธรรมเทศนา และการกล่าวสัมโมทนียกถา จะเป็นลักษณะที่จะฉลองศรัทธาเจ้าภาพ เพิ่มพูนปัญญาบารมีและให้กำลังใจต่อผู้ได้บังคับบัญชา ให้มีกำลังใจในการประกอบศาสนกิจที่สมบูรณ์ต่อไป นอกจากนี้ยังเป็นการออกไปปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้บังคับบัญชาในการออกตรวจการณ์ หรือออกไปรับรู้การปฏิบัติงานของผู้ได้บังคับบัญชาในการสนองงานคณะสงฆ์ ส่งผลให้เกิดความสามัคคี สามารถประคับประคองศรัทธาประชาชนในพื้นที่ได้ดี

ปฏิบัติในการสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนานั้น ท่านได้ดำเนินตามพุทธธรรมที่พระพุทธเจ้าได้ปฏิบัติไว้เป็นตัวอย่างในการประกาศพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ท่านยังมีแนวคิดให้พระภิกษุสงฆ์สามเณรได้มีโอกาสในการศึกษาที่สูงขึ้นไม่จำกัดเฉพาะนักธรรม-บาลี ท่านยังจัดการศึกษาในส่วนอื่นอีก เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของคนและสังคม ถ้าอยู่ในเพศบรรพชิตก็จะเป็นการสำคัญในการสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนา เพราะการศึกษาที่สูงจะได้รับไว้วางใจ หรือได้รับการเชื่อถือจากประชาชนทั่วไป แต่ถ้าสึกออกไปแล้วมีความรู้สามารถใช้ชีวิตอย่างมีความสุข

ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการสร้างศรัทธา ปัญหาที่สำคัญที่สุดที่เกิดจากพระสงฆ์เอง ไม่ยอมพัฒนาตนเองให้เกิดความรู้ความเข้าใจในหลักธรรม ขาดการคิดวิเคราะห์ที่ถูกต้อง ไม่มีใจรักการสร้างศรัทธา พบความล่าช้าบ้างก็เกิดการท้อแท้ ปัญหาในการสร้างศรัทธา คือ ผู้สร้างศรัทธาไม่มีความสามารถ ความสามารถของนักสร้างศรัทธาจึงเป็นปัญหาใหญ่ ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการสร้างศรัทธานั้น จะมีสาเหตุที่สำคัญหลายประการ เนื่องจากท่านไม่เป็นมหาเปรียญจึงอยากให้พระสงฆ์ได้มีโอกาสได้พัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถ สามารถมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างประสบผลสำเร็จ ทำให้เกิดความไม่พอใจในหมู่ของพระสงฆ์ที่มีพรรษามากกว่าท่าน หรือบุคคลที่ท่านแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์ในระดับต่างๆ ท่านจะให้ความสำคัญต่อพระเปรียญธรรมก่อน ทำให้เกิดความไม่พอใจ และต่อต้านในบางครั้ง แต่เมื่อเห็นท่านทำงานแล้วก็หันมาสนับสนุนอย่างเต็มที่ เพราะเห็นว่าท่านทำงานจริง และเอาใจใส่ในการทำงานอย่างเต็มที่

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ได้มีการวิเคราะห์หลักและวิธีการสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาตามแนวทางของพระราชปริยัติยากร (บุญเรือง สารโท) ในฐานะพระสงฆ์นักสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนา มีความทุ่มเทเสียสละ ตั้งมั่นในอุดมการณ์ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถและความชำนาญในการสร้างศรัทธาในธรรมะตามกลวิธีทั้ง 4 รูปแบบ ด้วยบุคลิกภาพที่เป็นกันเอง ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความจริงใจกับทุกคน เนื้อหาของธรรมะมีความถูกต้องตามหลักธรรม ชัดเจน เข้าใจง่าย สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ปัจจัยที่ทำให้ท่านประสบผลสำเร็จในการการสร้างศรัทธานั้นประกอบด้วย ปัจจัยด้านองค์ประกอบการสอนสมถะและวิปัสสนากรรมฐาน หรือการบรรยายธรรม ท่านมีความน่าเชื่อถือที่ได้มาจากความรู้ความสามารถ บุคลิกลักษณะและคุณธรรมที่มีเป็นที่ประจักษ์แก่ผู้คนโดยทั่วไป จนสามารถได้รับวางใจให้เป็นผู้นำในการปฏิบัติงานในด้านต่างๆ สิ่งเหล่านี้เป็นแรงขับเคลื่อนให้หลวงพ่อบรรลุผลสำเร็จ เป็น

แรงผลักดันจากภายในโดยมีหลัก อัตตัญญุตารู้จักตน คือ รู้ฐานะ ภาวะ เพศ กำลัง ความรู้ ความถนัดความสามารถ และคุณธรรมของตนตามเป็นจริง เพื่อประพฤติได้เหมาะสมและพึงพาตนเอง

ท่านมีรูปแบบและแนวทางในการสร้างศรัทธาด้วยการนำเสนอพุทธธรรมที่ทำให้ผู้ฟังมีความรู้เข้าใจแจ่มแจ้ง จูงใจ หาญกล้า ร่าเริง มีเหตุผล มีมุมมองให้แง่คิด สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ โดยการยกอุทาหรณ์และเล่านิทานประกอบ การเปรียบเทียบกับข้ออุปมาอุปมัย การใช้วิธียกตัวอย่างบุคคล การใช้ภาษาง่าย ๆ เหมาะสมกับผู้ทุกคนที่สามารถมานำเสนอ ซึ่งเป็นรูปแบบและแนวทางที่ใช้จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของท่าน จึงเป็นการสร้างศรัทธาในพุทธธรรมที่สอดคล้องกับพุทธวิธีในการสอน

คุณค่าของหลักและวิธีการสร้างศรัทธาของท่านต่อสังคมชาวอีสานนั้น ได้นำพาพุทธศาสนิกชนให้สามารถพัฒนาตนเองได้ตามฐานะ ด้วยอาศัยหลักพุทธธรรมที่ท่านได้สั่งสอน และอบรมในโอกาสต่างๆ กัน และได้ส่งเสริมให้เกิดประโยชน์ต่ออาชีพ การงาน หน้าที่ที่ปฏิบัติอยู่นั้นให้บรรลุตามเป้าหมายของตน ครอบครัว หมู่บ้านและชุมชนโดยการปลูกฝังศรัทธา ความเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนา เป็นพื้นฐานก่อน แล้วทำให้เข้าใจด้านศาสนธรรม และศาสนพิธี อย่างถูกต้อง เป็นประโยชน์เกื้อกูลต่อกัน ทั้งวัด บ้าน และโรงเรียนแบบบูรณาการ เพื่อให้คนมีความเป็นอยู่ที่ดี มีเศรษฐกิจพอเพียงตนเองได้ให้ความช่วยเหลือกันด้วยจิตเมตตาต่อกันแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท พึ่งพากันได้ทั้งทางกาย และทางจิตใจ ร่วมกันพัฒนาท้องถิ่น ทั้งหมู่บ้าน ชุมชน วัด และโรงเรียนให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ไปอย่างเป็นประโยชน์เกื้อกูลต่อกัน และเกิดสามัคคี

6. อภิปราย

แบบสัมภาษณ์รูปการสร้างศรัทธาของพระราชปริยัตยากร (บุญเรือง สารโท) ซึ่งแบ่งเป็นระดับคือ ที่ปรึกษาเจ้าอาวาส เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาสแผนกต่างๆ รวมทั้งแม่ชีที่มาถือศีลปฏิบัติธรรมอยู่ในวัดพิชโสภาราม ซึ่งในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ได้ตั้งเป็นประเด็นคำถาม ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ประกอบด้วย 6 คำถามด้วยกัน คือ

6.1) พระราชปริยัตยากร (บุญเรือง สารโท) สร้างศรัทธาอย่างไร คำตอบที่พบในประเด็นนี้ ก่อนที่จะตอบปัญหาในประเด็นนี้ จะขอกล่าวทบทวนหลักศรัทธาในคัมภีร์พระพุทธศาสนาตามที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 คือ ศรัทธา แปลว่า ความเชื่อ หมายถึงเฉพาะศรัทธาที่เชื่อด้วยปัญญา เชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ เชื่อด้วยเหตุ ถ้าเชื่อโดยปราศจากปัญญา เรียกว่า อธิโมกข์ (ความน้อมใจเชื่อ) ศรัทธา มี 4 ประการ คือ 1) กัมมสัทธา เชื่อกรรม 2) วิปากสัทธา เชื่อผลของกรรม 3) กัมมัสสกตาสัทธา เชื่อความที่สัตว์โลกมีกรรมเป็นของของตน 4) ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ความเชื่อทั้ง 4 ประการนี้เป็นคุณสมบัติของอุบาสกอุบาสิกา เป็นเหตุให้เกิดความกล้าหาญที่จะทำความดีด้วยตนเอง ไม่ม่งายเชื่อง่าย ไม่หลงเชื่อเรื่องการดลบันดาลเรื่องปาฏิหาริย์เป็นต้น เหตุที่ทำให้เกิด คือ มีวัตถุที่น่าเลื่อมใสเป็นเหตุใกล้ หรือเหตุเกิดของศรัทธานั้นปรากฏในพระสูตรตันตปิฎก รูปสูตร มี 4 ประการ คือ มีรูปเป็นที่น่าสนใจ มีเสียงเป็นที่น่าเลื่อมใส มีความเศร้าหมองเป็นที่น่าเลื่อมใส และมีธรรมเป็นที่น่าเลื่อมใส มีความเลื่อมใสเป็นกิจ

เปรียบเหมือนแก้วมณีที่ทำน้ำให้ใสฉะนั้น ซึ่งในคัมภีร์มีลีนทปัญหา พระติปิฎกจุฬากัยยอธิบายลักษณะหน้าที่ของสัทธาว่ามีลักษณะให้ใจผ่องใส ซึ่งหมายถึงสามารถข่มนิวรณ์ได้อย่างหนึ่ง มีลักษณะให้แล่นไป ซึ่งหมายถึงเห็นจิตของผู้อื่นพ้นจากกิเลสแล้ว ย่อมทำความเพียรเพื่อบรรลุนิพพานที่ตนยังไม่ได้บรรลุ จะเห็นว่า หลักศรัทธาที่พบในคัมภีร์พระพุทธศาสนาดังกล่าวนั้น ส่งผลสะท้อนมาสู่พระราชปริยัตยากรว่า ท่านเป็นบุคลากรพื้นฐานของเรื่องนี้ได้อย่างชัดเจนในเรื่องปฏิภาณในศรัทธาตามหลักในพระพุทธศาสนาได้อย่างครบถ้วน

จากที่ผู้วิจัยได้สังเกตพบว่า พระราชปริยัตยากร (บุญเรือง สารโท) ได้ปลูกสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นแก่บุคคลที่ไม่เคยศรัทธาและไม่รู้ว่าศรัทธาคืออะไร เปลี่ยนมาเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามหลักศรัทธาที่ถูกต้องตามหลักศรัทธาในทางคัมภีร์กล่าวคือ อจลศรัทธา หมายความว่า ในพระพุทธศาสนานั้นกล่าวถึงศรัทธาที่เป็นหลักแกนกลาง พบในพระไตรปิฎก พระพุทธเจ้าตรัสแสดงไว้เป็นข้อเดียว คือ ตถาคตโพธิสัทธา ความเชื่อปัญญาตรัสรู้ของพระตถาคต คำบาลีว่า “สพฺพหติ ตถาคตสส โพธิ” บางครั้ง เมื่อทรงแสดงคุณสมบัติของอริยสาวก จึงตรัสถึงอเวจฺจปสาทะ คือความเลื่อมใสอันไม่หวั่นไหว ในพระพุทธเจ้า ในพระธรรม และในพระสงฆ์ เช่น ศรัทธาที่มักกล่าวถึงในอรรถกถา ได้แก่ สัทธา 2 คือ 1) ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อปัญญาตรัสรู้ของพระตถาคต 2) กัมมผลสัทธา เชื่อกรรมและผลของกรรม แต่หลายแห่ง เช่น แสดงสัทธา 2 คือ 1) กัมมผลสัทธา เชื่อกรรมและผลของกรรม 2) รตนัตถสัทธา เชื่อพระรัตนตรัย กัมมผลสัทธา เป็นโลกียสัทธา รตนัตถสัทธา ถ้าถูกต้องจริงแท้เห็นประจักษ์ด้วยปัญญามั่นคงไม่หวั่นไหว เป็นโลกุตตรสัทธา อย่างไรก็ตาม ที่รู้จักกันมาก คือ สัทธา 4 ซึ่งเป็นชุดสืบๆ กันมา ที่จัดรวมขึ้นภายหลัง คือ 1) กัมมสัทธา เชื่อกรรม เชื่อการกระทำ 2) วิปากสัทธา เชื่อผลของกรรม 3) กัมมัสสกตาสัทธา เชื่อว่าสัตว์มีกรรมเป็นของตัว ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว 4) ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อปัญญาตรัสรู้ของพระตถาคต

อรรถกถาทั้งหลายจำแนกกว่ามี สัทธา 4 ระดับ เช่น คือ 1) อาคมนสัทธา ความเชื่อมั่นมั่นใจของพระโพธิสัตว์ อันสืบมาจากการบำเพ็ญสั่งสมบารมี หรือเรียกอีกอย่างว่า อาคมนียสัทธา หรือ อาคมสัทธา 2) อธิคมสัทธา ความเชื่อมั่นของพระอริยบุคคล ซึ่งเกิดจากการเข้าถึงด้วยการบรรลุนิพพานเป็นประจักษ์ หรือเรียกอีกอย่างว่า อธิคมนสัทธา 3) โอภักปนสัทธา ความเชื่อหนักแน่นสนิทแน่วเมื่อได้ปฏิบัติก้าวหน้าไปในการเห็นความจริง หรือ โอภักปนียสัทธา ซึ่งตรงกับอโหโมกข์ 4) ปสาทสัทธา ความเชื่อจากการได้ยินได้ฟัง

เมื่อกล่าวโดยสรุปตรงนี้ จะเห็นได้ว่า พระราชปริยัตยากร (บุญเรือง สารโท) นั้นท่านได้นำพาศิษย์ของท่านทุกคนนั้นได้เข้าถึงศรัทธาได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์อย่างยิ่ง คือ ท่านไม่ได้เป็นเพียงทำให้ศิษย์ได้เกิดศรัทธาในตัวท่านเท่านั้น เพราะเมื่อวิเคราะห์จากการสร้างศรัทธาของท่านแล้วยังพบกับหลักศรัทธาอีกหลายอย่างที่เป็นคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้อย่างครบบริบูรณ์

6.2) พระราชปริยัตยากร (บุญเรือง สารโท) ได้เน้นศรัทธา ในเรื่องใดบ้าง แล้วท่านมีความเข้าใจอย่างไร คำตอบที่พบในประเด็นจากการสัมภาษณ์พระเถระนุเถระดังกล่าว พูดตรงกันว่า การเสียสละ เป็นจุดดึงดูดศรัทธาของลูกศิษย์และผู้ทีพบเห็น เช่น กรณีการดูแลวัดและสำนักปฏิบัติธรรมของท่านเมื่อครั้งที่ท่านมีชีวิตอยู่นั้น ท่านจะไปจ่ายตลาดเอง จนเป็นที่รู้จักของแม่ค้าในแถวนั้น

ส่วนเรื่องอื่นๆ เช่น มีพระมาขอวัตถุมงคลกับท่าน ท่านได้มอบวัตถุมงคลทั้งหมดให้จนหมด ซึ่งปัจจุบันพระที่มาจากวัตถุมงคลนั้นกลายเป็นที่รู้จักของคนเป็นจำนวนมาก และมีความศรัทธาในหลวงพ่อกมาก ในประเด็นนี้สรุปว่า หลักการสร้างศรัทธาของท่านนั้น สามารถสังเคราะห์เข้ากับหลักสังคหวัตถุธรรม คือเรื่องที่จะสังเคราะห์กัน คุณเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของผู้อื่นไว้ได้ หลักการสังเคราะห์คือช่วยเหลือกันยึดเหนี่ยวใจกันไว้ และเป็นเครื่องเกาะกุมประสานโลกคือสังคมแห่งหมู่สัตว์ไว้ ดุจสลักยัตถ์ที่กำลังแล่นไปให้คงเป็นรถและวิ่งแล่นไปได้ มี 4 อย่าง คือ 1) ทาน การแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน 2) ปิยวาจา พูดจา น่านิยมนับถือ 3) อติจริยา บำเพ็ญประโยชน์ และ 4) สมานัตตตา ความมีตนเสมอต้นเสมอปลาย คือ ไม่ถือตัว

6.3) ช่องทางในสร้างศรัทธาของพระราชปรีดิยากร (บุญเรือง สารโท) คืออะไร มีกลุ่มเป้าหมายคือใคร คำตอบที่พบในประเด็นนี้คือ ในสมัยอดีตนั้น ท่านเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่ทันสมัยอยู่เสมอ คือ ใช้ความรู้ความสามารถทุกอย่างที่ท่านมีอยู่เช่น ถ้าเป็นเด็กก็ให้ขนม เพื่อเป็นเครื่องดึงดูดใจเขาเข้ามาวัด จากนั้นก็ใช้เด็กชักจูงพ่อแม่เข้ามาวัด ด้วยการนำพาชาวบ้านให้ทำทานรักษาศีลและปฏิบัติธรรม เพื่อเป็นแบบอย่างให้แก่ลูกหลานสืบไป

6.4) ท่านคิดว่า การสร้างศรัทธาของพระราชปรีดิยากร (บุญเรือง สารโท) ที่ผ่านมามีความเหมาะสมกับสังคมหรือไม่อย่างไร คำตอบที่พบในประเด็นนี้คือ การสร้างศรัทธาของท่านนั้นถือว่า มีความเหมาะสมกับสังคมทุกยุคทุกสมัย เพราะท่านใช้ชีวิตทุกลมหายใจของท่านปลุกศรัทธาให้กับลูกศิษย์อยู่ตลอดเวลาทุกคนทุกชนชั้น ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ตามหลักสังคหวัตถุ 4

6.5) ท่านมีความศรัทธาต่อพระราชปรีดิยากร (บุญเรือง สารโท) ในลักษณะแบบไหน คำตอบที่พบในประเด็นนี้คือ การเสียสละตามหลักสังคหวัตถุ 4 ประการ ดังที่กล่าวมาแล้ว

6.6) ท่านคิดว่า รูปแบบการสร้างศรัทธาของพระราชปรีดิยากร (บุญเรือง สารโท) สามารถนำไปใช้ในชีวิตมากน้อยเพียงใด และเกิดประตอสังคมมากน้อยเพียงใด คำตอบที่พบในประเด็นนี้คือ ศรัทธาที่ได้รับจากท่าน สามารถนำเอามาใช้กับชีวิตได้มากตลอดชีวิตก็ใช้ไม่หมดทั้งต่อตนเองและต่อสังคมอย่างมาก กล่าวคือ ไม่มีผู้ใดที่ได้ทำเหมือนอย่างท่าน เพราะท่านเป็นผู้ที่นำหลักศรัทธาที่มีอยู่ในตนเองมาปฏิบัติกับผู้อื่นเสมือนตัวท่านเอง ดังจะกล่าวถึงหลักการและวิธีการที่ท่านได้แสดงพระธรรมเทศนาเรื่อง “เตรียมตัว 5 ประการ” คือ 1) เตรียมตัวก่อนตาย 2) เตรียมกายก่อนแต่ง 3) เตรียมน้ำก่อนแล้ง 4) เตรียมเบงก์ก่อนไป และ 5) เตรียมใจก่อนสู้

จากหัวข้อเรื่องเตรียมตัวก่อนตายนี้ ท่านมีวิธีการที่จะนำมาช่วยเหลือศิษย์ด้วยการแนะนำวิธีการในการปฏิบัติก่อนที่จะตายจริงๆ สำหรับความห่วงใยในเรื่องนี้ ทำให้เห็นว่า ท่านมีความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิธีการในพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง เพราะพิจารณาตามหลักอริยสัจแล้ว ความตายถือว่าเป็นความจริงที่เป็นทุกข์ที่สุดของชีวิต ไม่ว่าใครจะยากดีมีจนขนาดไหนก็จะต้องประสบกับความตายอย่างแน่นอน ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้รู้ว่า ท่านสอนให้เราปฏิบัติตามปฏิบัติของพระพุทธเจ้าและเหล่าอริยสาวกในอดีตด้วย ซึ่งกลายเป็นมรดกสืบทอดกันมาจนถึงยุคปัจจุบัน อนึ่ง ถ้าหากชาวพุทธไม่สนใจในอันตรายของชีวิตในจุดนี้ ก็เท่ากับไม่ได้ปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าและเหล่าอริยสาวกด้วย ดังนั้นเราจึงต้องตระหนักถึงเรื่องนี้เป็นสิ่งแรกของชีวิต

ส่วนอีก 4 เรื่องที่เหลือนั้นเป็นสิ่งที่จะต้องพบเมื่อเรายังมีชีวิตอยู่คือ เตรียมกายก่อนแต่งก็ดี เตรียมน้ำก่อนแล้งก็ดี เตรียมแบงก์ก่อนไปก็ดี รวมเข้าในข้อสุดท้ายคือ เตรียมใจก่อนสู้ นั่นเอง เพราะว่า ถ้าเราไม่เตรียมใจก่อนสู้กับ 3 เรื่องดังกล่าว แสดงว่า เรายังไม่ได้เริ่มทำในสิ่งที่ถูกต้อง เพราะในเรื่องสุดท้ายคือ เตรียมใจก่อนสู้ ก็เป็นจุดใหญ่ใจความสำคัญของคำสอนในทางพระพุทธศาสนา ดังที่พบในคาถาธรรมบทว่า ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นใหญ่ มีใจเป็นหัวหน้า อันแสดงให้เห็นว่า ไม่ว่าเราจะทำพูด อะไรนั้น เริ่มต้นคือ ที่ใจเป็นหลัก จากพุทธพจน์นี้ ทำให้รู้ว่า พระพุทธศาสนาสอนเรื่องจิตใจที่อยู่เบื้องหลังของการกระทำ ถ้าใครสามารถฝึกใจสอนใจได้ก็จะพบกับความสำเร็จในชีวิตหน้าที่การงานอย่างแน่นอน สำหรับหลักในการนำมาพิจารณาในการต่อสู้ คือ ต่อสู้กับความลำบาก ต่อสู้กับทุกขเวทนา ต่อสู้กับการล่วงเกินของผู้อื่น และต่อสู้กับอำนาจของกิเลสตัณหาทั้งหลายทั้งปวงที่เกิดขึ้น ดังมีรายละเอียดดังนี้

1) ต่อสู้กับความลำบาก ในเรื่องนี้ท่านอธิบายว่า เมื่อเราประกอบกิจการงานในนา สวน ไร่ จะพบกับความยากลำบากต่างๆ นานา เช่น ความร้อนฝนหนาวเป็นต้น

2) ต่อสู้กับทุกขเวทนา ท่านอธิบายว่า ธรรมดาของคนเราที่เกิดมานั้นจะต้องพบกับความเจ็บไข้ได้ป่วย ซึ่งเป็นอันตรายของชีวิต เพราะบางคนพบกับเวทนาแทบปางตายต้องร้องไห้ครวญคราง เพราะทุกขเวทนาครอบงำจนขาดสติขาดสัมปชัญญะ ซึ่งทุกขเวทนานี้ท่านเตือนคณะศิษย์อยู่เสมอไม่ว่าจะเป็นพระสงฆ์องค์สามเณรหรือชาวบ้าน ท่านเน้นว่า พระสงฆ์องค์สามเณรหรือพรหมณ์ที่ถือบวช ถ้าเกิดเวทนาอย่างใดแล้วไม่สามารถข่มหรือทนด้วยขันติธรรมแล้ว ถือว่า เป็นเรื่องที่น่าอัปอายขายหน้าเป็นอย่างยิ่ง

3) ต่อสู้กับการล่วงเกินของผู้อื่น ท่านอธิบายว่า ในเวลาเราอยู่ด้วยกันหลายคนก็มีการทำพูดที่แตกต่างกันอันนำมาซึ่งการกระทบกันด้วยกาย และวาจาอย่างใดอย่างหนึ่ง ถ้าไม่มีความอดทนกับเรื่องนี้ ก็จะนำไปสู่ปัญหาความเดือดร้อนวุ่นวาย ซึ่งถ้าใครสามารถทำได้ก็จะพบกับความสงบสุขของตนและสังคม ดังตัวอย่างที่พบในพระสารีบุตรเถระ ผู้ที่มีความอดทนอย่างแรงกล้า ทำให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาแก่พระสงฆ์องค์เณรอุบาสกอุบาสิกา เพราะท่านไม่เคยโกรธใครๆ เลยถึงจะถูกพรหมณ์ทดสอบท่านด้วยการเอากำปั่นทุบหลังท่านในขณะที่ท่านกำลังเดินบิณฑบาตอยู่ แต่ท่านก็ไม่ทำความโกรธหรือทำอาการหวั่นไหวในการกระทำนั้นๆ ของพรหมณ์โดยประการทั้งสิ้น ในที่สุดพรหมณ์รู้ว่าท่านไม่โกรธตนเลยจึงขอขมาโทษต่อท่าน เป็นตัวอย่างของเรื่องนี้

4) ต่อสู้กับอำนาจของกิเลสตัณหาทั้งหลายทั้งปวงที่เกิดขึ้น ท่านอธิบายว่า ธรรมดาของคนเรานั้นล้วนแล้วตกอยู่ภายใต้อำนาจของกิเลสได้แก่ความโลภอยากได้ของคนอื่นบ้าง ความโกรธประทุษร้ายคนอื่นบ้าง และความหลงไม่รู้อย่างจริงว่าอะไรคือทุกข์เป็นต้น เมื่อเกิดอุปาทานขึ้นมา เราจึงไม่ควรที่จะทำตามอำนาจของกิเลส เราต้องมีความอดทน และมีกำลังใจที่จะต่อสู้ด้วยคุณธรรมประจำใจที่เรียกว่า เวสาร์ชกรณธรรม ธรรมให้ใจอาจหาญ 5 อย่างได้แก่ (1) ศรัทธา (สัทธา) ความเชื่อมี 4 ได้แก่ เชื่อกรรมว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว (กัมมสัทธา) เชื่อผลของกรรมว่าความสุขและความทุกข์ที่เราได้รับในปัจจุบันนี้ ก็เพราะเราเคยทำความดีและความชั่วเอาไว้ในอดีต (วิปากสัทธา) เชื่อว่าสัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตนเอง ไม่มีใครหรือผู้ใดจะทำให้แก่กันได้ การที่

คนเราเกิดมาแล้วมีรูปร่างผิวพรรณต่างกันนั้น ก็เพราะเขาเคยทำเอาไว้แล้วในอดีต ดังสพุทธพจน์ที่ว่า กมฺมํ สุตเต วิหติ ยทิทํ หีนปณฺณิตาย ที่แปลว่า กรรมแล ย่อมจำแนกสัตว์ทั้งหลาย ให้เป็นไปต่างๆ กันคือ ให้เลว และประณีต ในกัมมัสสกตาสัทธาและ เชื่อพระปัญญาตรัสรู้ของพระตถาคตว่า ธรรมะทุกอย่างเกิดขึ้นมาตามกำลังแห่งการปฏิบัติของตนคือตถาคตโพธิสัทธา (2) ศีล การรักษากายให้ตั้งอยู่ในความเรียบร้อย (3) พาหุสัจจะ ความเป็นผู้ศึกษามาก (4) วิริยารัมภะ พยายามเพียรในการประกอบสัมมาอาชีวะจนประสบผลสำเร็จ และ (5) ปัญญา รอบรู้ในสิ่งที่ควรรู้ตามหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนา

ท่านกล่าวสรุปใจความว่า ถ้าผู้ใดตั้งอยู่ในคุณธรรม 5 ประการดังกล่าวและตั้งมั่นอยู่ในอิทธิบาท 4 จะสามารถสู้กับสิ่งต่างๆ ที่กล่าวมาได้อย่างแน่นอน และจากการสัมภาษณ์พระเถรานุเถระ พบว่า การสร้างศรัทธาของพระราชปริยัตยากร อยากเสนอแนะให้ พระสงฆ์ที่ทำหน้าที่ปกครองทุกชั้น เป็นปฏิปทาของพระราชปริยัตยากรมาใช้ในการทำหน้าที่ของตนเองและกับผู้อื่นได้ปกครอง ให้มีศรัทธาจริยาสัมมาปฏิบัติอย่างครบบริบูรณ์

คุณค่าของหลักและวิธีการสร้างศรัทธาของพระราชปริยัตยากรต่อสังคมไทยนั้น ได้นำพาพุทธศาสนิกชนให้สามารถพัฒนาตนเองได้ตามฐานะ ด้วยอาศัยหลักพุทธธรรมที่ท่านได้สั่งสอนและอบรมในโอกาสต่างๆ กัน และได้ส่งเสริมให้เกิดประโยชน์ต่ออาชีพ การงาน หน้าที่ที่ปฏิบัติอยู่นั้นให้บรรลุตามเป้าหมายของตน ครอบครัว หมู่บ้านและชุมชนโดยการปลูกฝังศรัทธา ความเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนา เป็นพื้นฐานก่อน แล้วทำให้เข้าใจด้านศาสนธรรม และศาสนพิธี อย่างถูกต้อง เป็นประโยชน์เกื้อกูลต่อกัน ทั้งวัด บ้าน และโรงเรียน แบบบูรณาการ เพื่อให้คนมีความเป็นอยู่ที่ดี มีเศรษฐกิจพอเพียงตนเองได้ให้ความช่วยเหลือกันด้วยจิตเมตตาต่อกันแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท พึ่งพากันได้ทั้งทางกาย และทางจิตใจ ร่วมกันพัฒนาท้องถิ่น ทั้งหมู่บ้าน ชุมชน วัด และโรงเรียนให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ไปอย่างเป็นประโยชน์เกื้อกูลต่อกัน และเกิดสามัคคีธรรม ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมสืบไป

7. ข้อเสนอแนะ

ข้อที่น่าสังเกตคือ ในปฏิปทาเรื่องการอดอาหารคือ ไม่ฉันอาหารแต่มีชีวิตอยู่ได้ของท่านนั้น ทำไมจึงยังมีการนำเอามาประพติปฏิบัติกันอยู่ ทั้งที่พระพุทธองค์ได้ทรงสอนให้เลิกทรมานตนให้ลำบากในท่านองนี้ เพราะไม่สามารถยังมรรค ผล นิพพานให้เกิดได้ ซึ่งพระพุทธองค์ก็ทรงปฏิบัติตามแนวทางนี้ถึง 6 ปี ก็ยังไม่ได้บรรลุธรรมวิเศษอะไรเลย ปฏิปทาเรื่องการอดอาหารนี้ก็ดี หรือเรื่องในท่านองนี้เกี่ยวกับอาหารการกินนี้ ไม่ควรนำเอามาเป็นปฏิปทาเพราะไม่ใช่หลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาอย่างแน่นอน ดังมีใจความบางตอนที่ท่านกล่าวเอาไว้เป็นอุทาหรณ์สอนใจในเรื่องนี้ว่า “เราไม่ได้ดำเนินการทางจิตเพียงอย่างเดียว เราเป็นแต่เพียงว่า ไปดำเนินการทางกาย เช่น ไปข่มกายด้วยการไม่กินข้าว ด้วยการกินเจ เราข่มแต่กาย เราไม่ได้ข่มจิต จึงถอนอุปาทานไม่ได้จนปีที่ 5 จึงเข้าใจในเรื่องอาหารมากกว่าคนอื่น จึงไม่ติดใจเรื่องประเภทของอาหารตั้งแต่นั้นมา” หลังจากนั้นท่านก็ได้วางทฤษฎีหลักสูตรของการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องการอดอาหารและในการเริ่มฉันอาหารเพื่อ

เป็นปฏิปทาในการปฏิบัติต่อไป นอกจากนี้ ยังมีเรื่องการเข้าสมาธิตัวแข็งของสามเณร และการปิดตาอ่านหนังสือของโยม ซึ่งเป็นปฏิปทาในการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้เกิดความศรัทธาในพระพุทธศาสนาและนำพาสู่การประพฤติปฏิบัติในสมณะและวิปัสสนากรรมฐานนั้นในยุคปัจจุบันนี้ ยังไม่พบว่า ลูกศิษย์ของท่านรูปใดได้นำเอาหลักการและวิธีการในการสร้างศรัทธาดังกล่าวมาใช้เลย หลังจากที่ท่านล่วงลับดับสังขารไป เหลือเพียงวิดีโอ หนังสือ และคำบอกกล่าวเล่าขานกันเท่านั้น หรือ ทำไมไม่มีผู้หาญกล้านำพาเอาหลักการและวิธีการสร้างศรัทธา เหมือนเมื่อครั้งที่ท่านอาจารย์ยังมีชีวิตอยู่มาใช้ เพื่อให้เกิดแรงจูงใจแก่ผู้ที่ยังไม่ศรัทธาได้เกิดศรัทธาและผู้ศรัทธาอยู่แล้วได้ศรัทธา

จากการศึกษาค้นคว้าในเรื่องนี้ หลักการและวิธีการสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนา ตามแนวทางของพระราชปริยัตยากร ผู้วิจัยขอเสนอแนะผู้ที่สนใจว่าเรื่องที่ได้นำมาใช้นั้น คือ เรื่อง หมู่บ้านแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ที่เป็นโครงการศึกษาและพัฒนาหมู่บ้านที่เป็นแบบอย่างในเรื่อง การรักษาศีลธรรม ที่ประสบความสำเร็จในยุคของท่าน คือได้รับความช่วยเหลือและร่วมมือเป็นอย่างดีจากชาวบ้านในแถวนั้น ซึ่งควรจะศึกษาเรื่องนี้ต่อยอดขยายผลให้เกิดเป็นหมู่บ้านปราศจากอบายมุข เพื่อเป็นการสนองนโยบายหลักการในพระพุทธศาสนาและสร้างศรัทธาให้ยั่งยืนมั่นคงให้ สัมกับบ้านเมืองเราเป็นเมืองพุทธ นอกนี่ยังมีเรื่องน่าสนใจคือ ควรเปรียบเทียบกับการสร้างศรัทธา ในนิกายอื่น ควรนำรูปแบบหมู่บ้านแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองมาประกาศใช้โดยนโยบายรัฐ

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). *คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยการคณะสงฆ์และการพระศาสนา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา.
- จิตวุฒิ หมั่นมี. (กันยายน-ธันวาคม, 2557). “มิติใหม่ของการบริหารองค์กรภาครัฐ”. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*. 3(3)
- พระครูโอภาสธรรมพิทักษ์ (เสียม เตชธมโม/เงางาม). (2555). “ศึกษาหลักและวิธีการเผยแผ่ธรรมของพระธรรมโมลี (ทองอยู่ ญาณวิสุโท)”. *ปริญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.
- พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. (2550). *พระบรมราชาธิบายเรื่องความสามัคคี*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2549). *พุทธวิธีการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ : บริษัท สหธรรมิก จำกัด
- พระราชปริยัตยากร (บุญเรือง สารโท). (2558). *เตรียมตัว 5 ประการ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัท ธนาเพรส จำกัด,
- พุทธทาสภิกขุ. (2542). *บางแง่มุมของกามในทัศนะพุทธทาสภิกขุ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุภาพใจ.
- วัชรระ งามจิตรเจริญ. (2552). *พระพุทธศาสนาเถรวาท*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

